

Рельєф суходолу РІВНИНИ та ГОРИ

Формування рівнин та гір , їхня різноманітність

Мета : сформувати в учнів знання про рівнини і гори як основні форми рельєфу земної поверхні; пояснити особливості утворення і розвитку рівнин і гір; познайомитись з їх класифікацією, сформувати первинні вміння характеризувати географічне положення рівнин і гір на фізичній карті, формувати вміння працювати з картами, схемами, підручником.

Обладнання: зошити, підручники, атласи, мультимедійна презентація.

Тип уроку: комбінований

Основні поняття: рельєф, гори, рівнини, низовина, височина, плоскогір'я, вершина, гірська країна.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

II. Актуалізація опорних знань

III. Мотивація навчальної діяльності

IV. Вивчення нового матеріалу.

Пригадайте

- 1. Що таке рельєф?**
- 2. Які ви пам'ятайте внутрішні та зовнішні геологічні процеси?**
- 3. Ви проживаєте на рівнині чи в горах?**
- 4. Що можна визначити за шкалою висот і глибин на фізичній карті?**

<https://www.liveworksheets.com/w/uk/3-klas/2243354>

Нові терміни до скарбнички знань

вершина

гори

рівнина

низовина

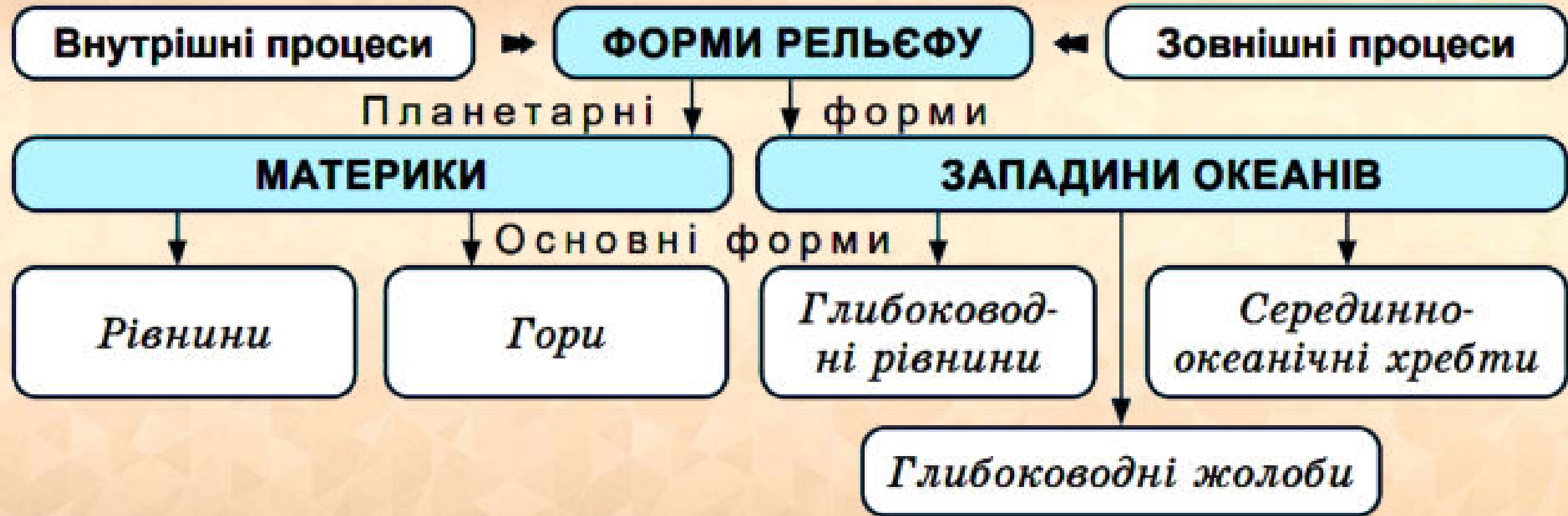
височина

плоскогір'я

Форми рельєфу земної поверхні

Форми рельєфу

—нерівності земної поверхні, сукупність яких утворює рельєф

Форми рельєфу Землі

Форми рельєфу суходолу

ФОРМИ РЕЛЬЄФУ СУХОДОЛУ

Рівнини

- а) низовини (до 200 м)
- б) височини (200–500 м)
- в) плоскогір'я (понад 500 м)

- а) первинні
(колишнє дно моря)
- б) вторинні:
 - наслідок руйнування гір
 - утворення наносами річок

а) плоскі

б) горбисті

Гори

- а) низькі (до 1000 м)
- б) середні (1000–2000 м)
- в) високі (понад 2000 м)

- а) складчасті
- б) вулканічні
- в) складчасто-брилові

а) зі шпилястими вершинами

б) з округлими вершинами

в) з плоскими вершинами

за абсолютною
висотою

за утворенням

за характером
поверхні

Рівнини

Рівнини

- це ділянки поверхні суходолу, на яких висоти сусідніх точок мало відрізняються одна від одної
- займають майже $2/3$ суходолу

Рівнини розрізняють за кількома ознаками:

за абсолютною висотою

за утворенням

за характером поверхні

Якими бувають рівнини за абсолютною висотою

Види рівнин
за висотою

Низовини — до 200 м

Височини — 200 – 500 м

Плоскогір'я — понад 500 м

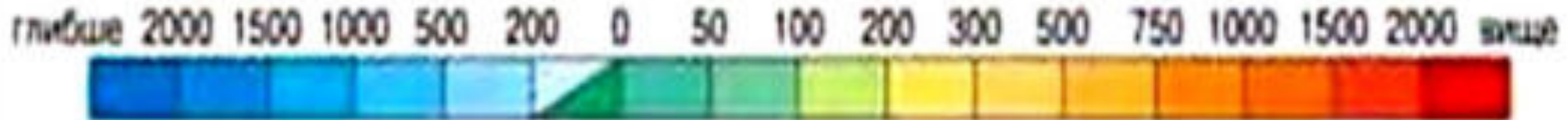

Якими бувають рівнини за абсолютною висотою

зіставте кольори на малюнку
зі шкалою висот та глибин на
фізичні карті

ШКАЛА ГЛИБИН І ВИСОТ У МЕТРАХ

Більшість рівнин земної кулі великі за розмірами

Низовини на карті позначаються зеленим кольором

Великі рівнини
Північно Америки

Східноєвропейська

Велика Китайська

**Найбільша рівнина
Землі — Амазонська низо-
вина.** Вона розташована в Півден-
ній Америці. Її площа така велика
(5 млн км²), що на ній могло б роз-
міститися пів Європи! Низовина
має плоский рельєф, пересічений
долинами численних річок.

НИЗОВИНИ

У межах України найбільшими є:

- Придніпровська низовина
- Причорноморська низовина

НИЗОВИНИ

- Зрідка рівнини прогинаються нижче від рівня Океану
- Їх на карті позначають **темно-зеленим кольором**, а їхні абсолютні висоти мають від'ємні значення

- Найбільшою з них є **Прикаспійська низовина**
- Окремі її частини мають **-28 м**

ВИСОЧИНИ

Височини на карті позначаються **жовтим** кольором

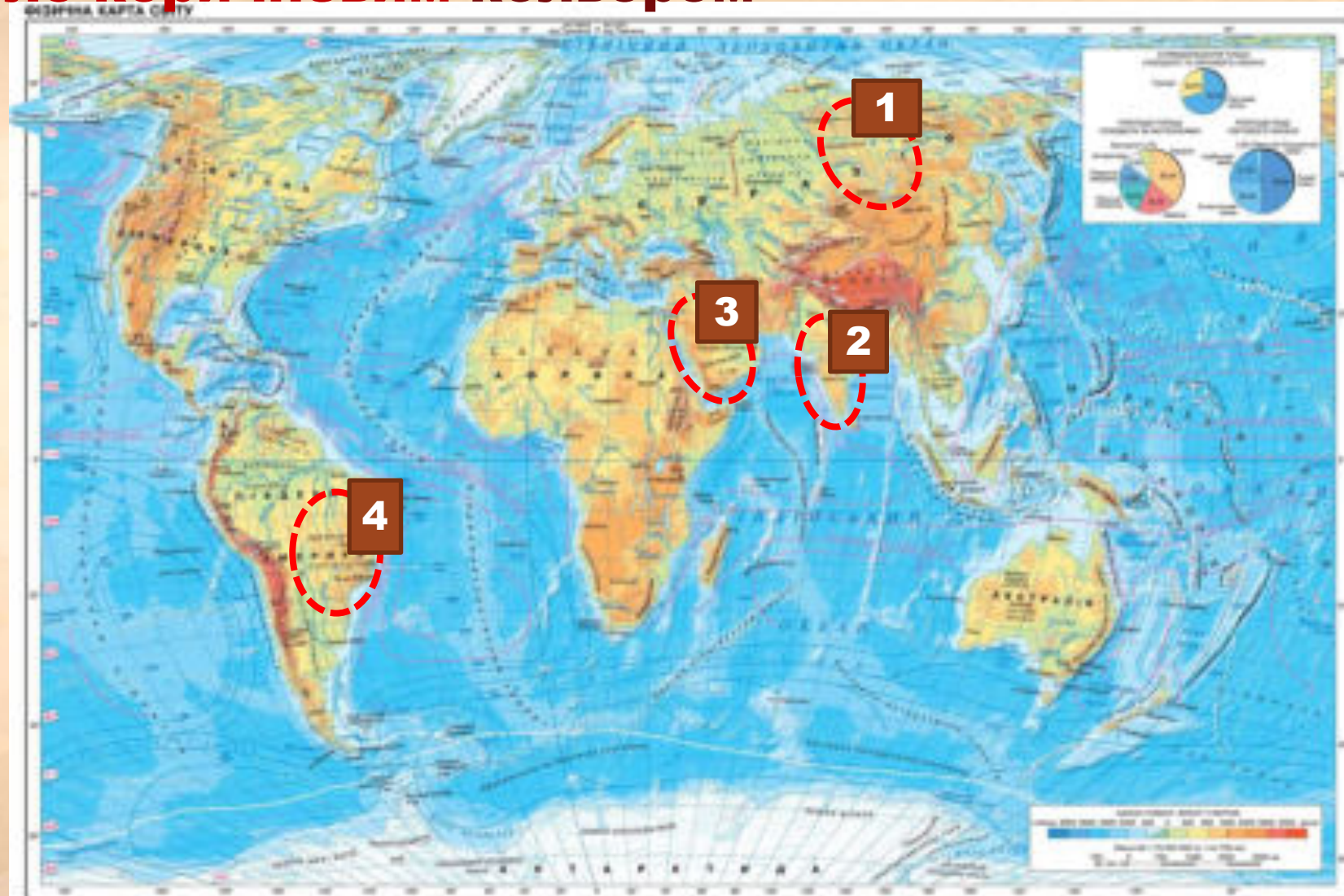

- Придніпровська височина
- Подільська височина

плато

Плато на карті позначаються помаранчевим або світло-коричневим кольором

- Середньосибірське плато
- Бразильське плато
- Аравійське плато
- плато Декан

плоскогір'я

Найбільшими плоскогір'ями світу

- а – Бразильське — майже 4 млн км²
- б – Середньосибірське — 3,5 млн км²
- в – Аравійське — 2,5 млн км²

Як розрізняють рівнини за утворенням

**Види рівнин
за способом
утворення**

Первинні

Вторинні

Первинні рівнини

- є колишніми ділянками морського дна, які піднялися і стали суходолом унаслідок вікових вертикальних рухів літосфери

- → поверхня вирівняна й складена морськими відкладами

- Західносибірська
- Причорноморська

Вторинні рівнини

- виникли на місці давніх гір, які зазнавали руйнування протягом сотень мільйонів років
- → якщо дослідити будову земної кори під ними, то на певних глибинах можна знайти складки – залишки колишніх гір
- Східноєвропейська рівнина
- Донецька височина

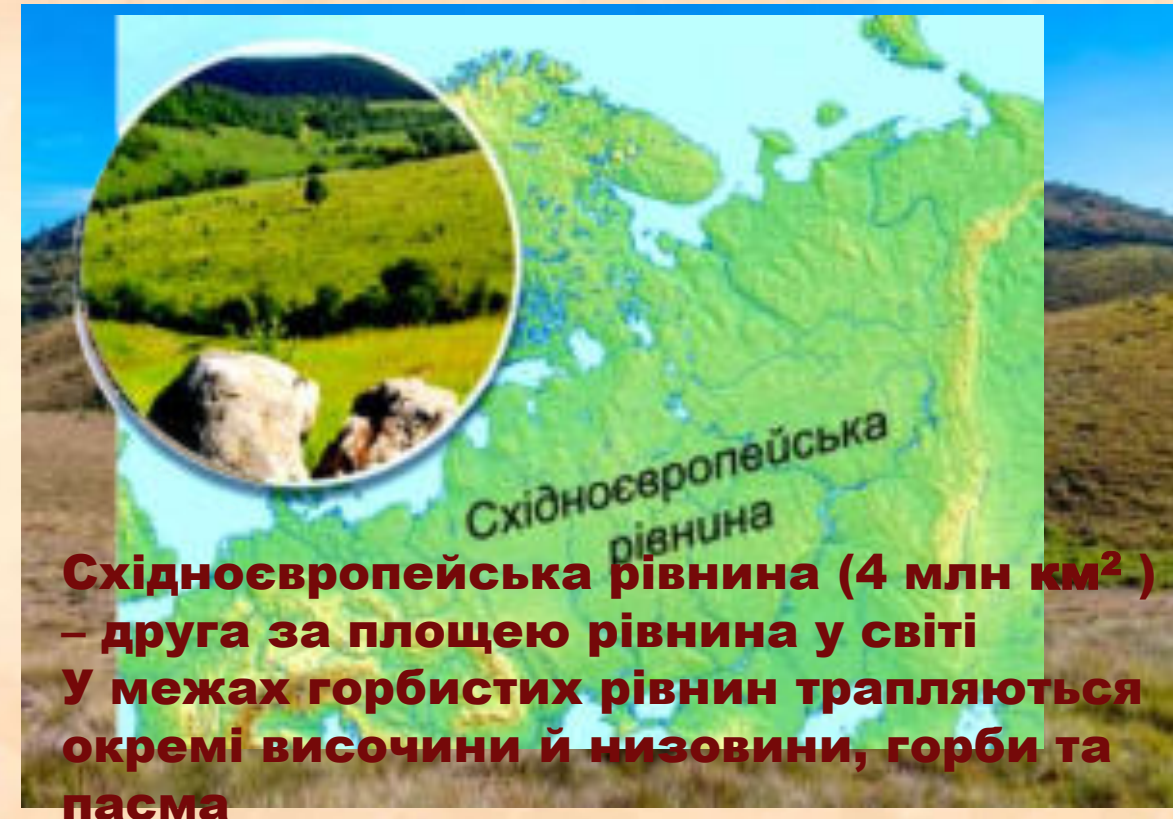
Якими бувають рівнини за характером поверхні

плоскі

горбисті

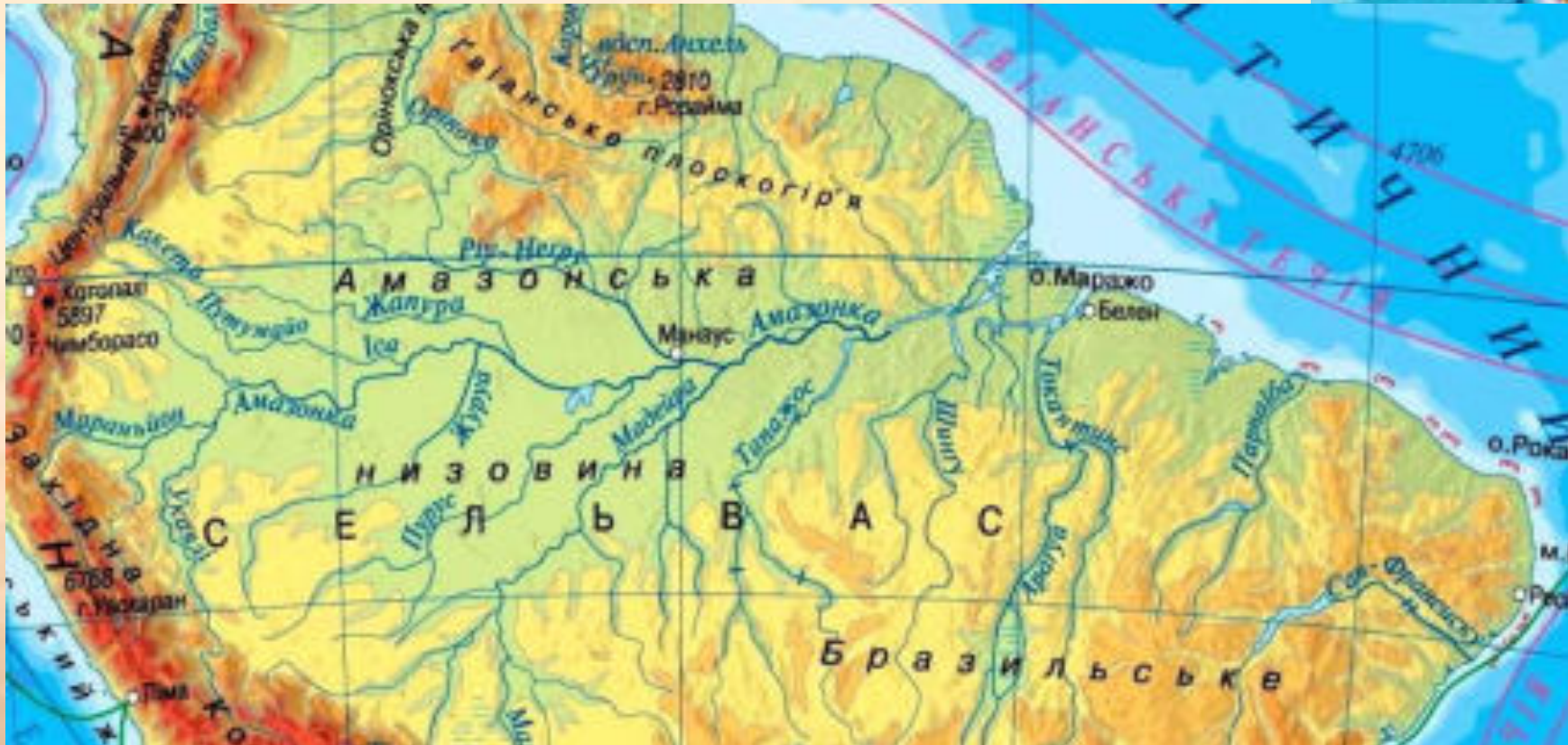

Плоска рівнина
Поверхня рівна, на ній немає помітних підйомів і спусків

Горбиста рівнина
Підвищення чергуються зі зниженнями
Проте такі нерівності незначні

Напрямок нахилу рівнини можна визначити на місцевості, і за допомогою карти за напрямком течії річок

Чи можуть рівнини змінюватись

Рівнини змінюються під впливом
внутрішніх і зовнішніх процесів

внутрішні – виявляються переважно у повільних *вертикальних рухах*

зовнішні процеси пов'язані з *роботою води і вітру* (долини річок, яри, дюни, бархани, господарська діяльність людини...)

Якими бувають гори за абсолютною висотою

Найвищі гори Землі – Гімалаї
→ найвища вершина світу
Джомолунгма (Еверест) — 8850 м

Гімалаї

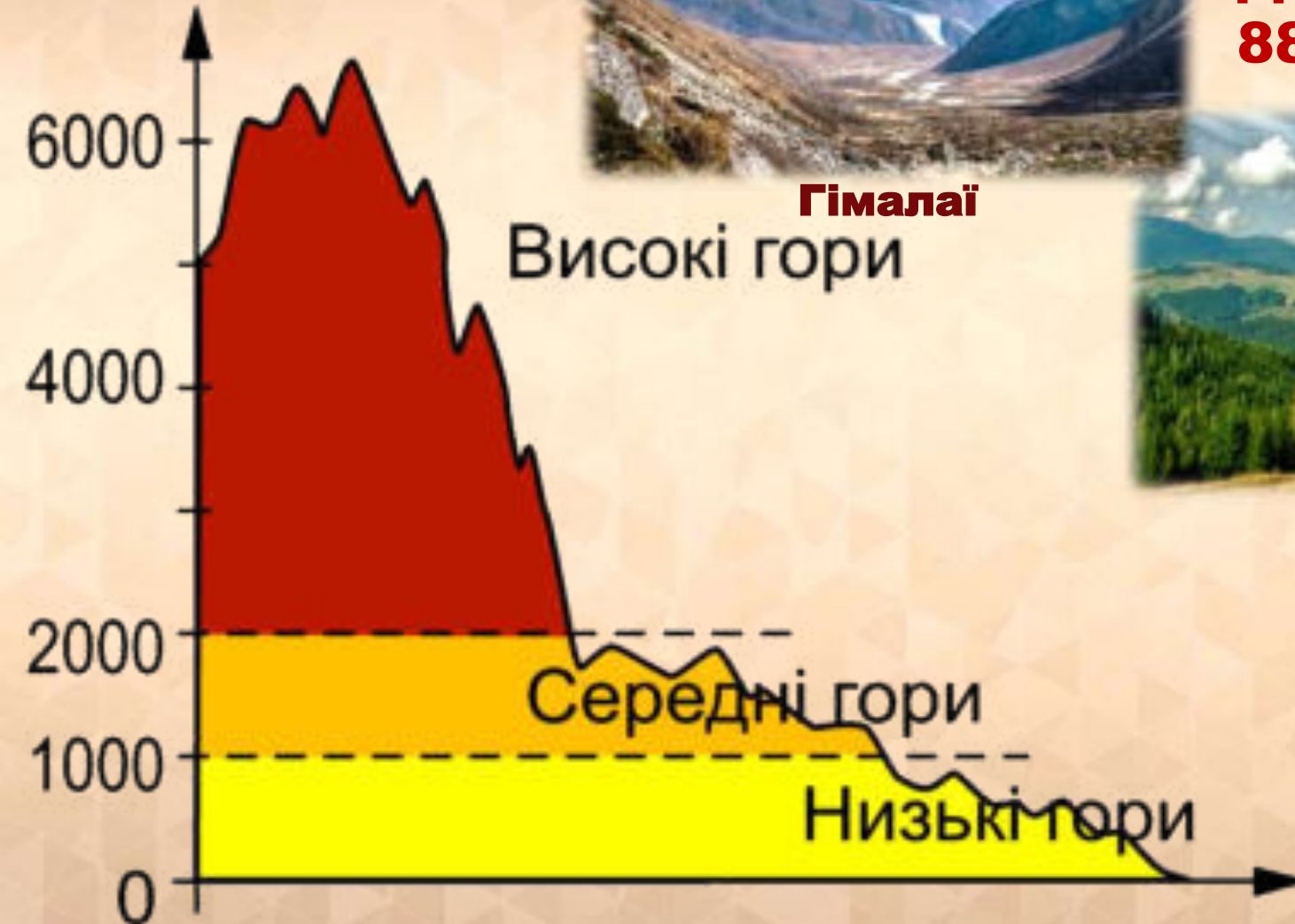
Високі гори

Карпати

Кримські гори

Низькі гори

- не перевищують 1000 м
- здебільшого мають порослі лісом пологі схили
- на фізичній карті позначені світло-коричневим кольором

Низькі гори та їхні найвищі точки:

- а) Уральські гори (Європа)
- б) Великий Вододільний хребет (Австралія)
- в) Кримські (Україна)

Середньовисотні гори

- висота становить від 1000 м до 2000 м
- рідко вкриті снігом, а схили пологі
- на фізичній карті позначені коричневим кольором

**Середньовисотні гори та їхні
найвищі точки:**

а) Карпати

б) Скандинавські гори

Високі гори

- перевищують 2000 м
 - схили – стрімкі
- вершини – **гострі**, безлісі, вкриті **снігом** та **льодом**
- на фізичній карті позначені **світло-коричневим** кольором

Високі гори та їхні найвищі точки:

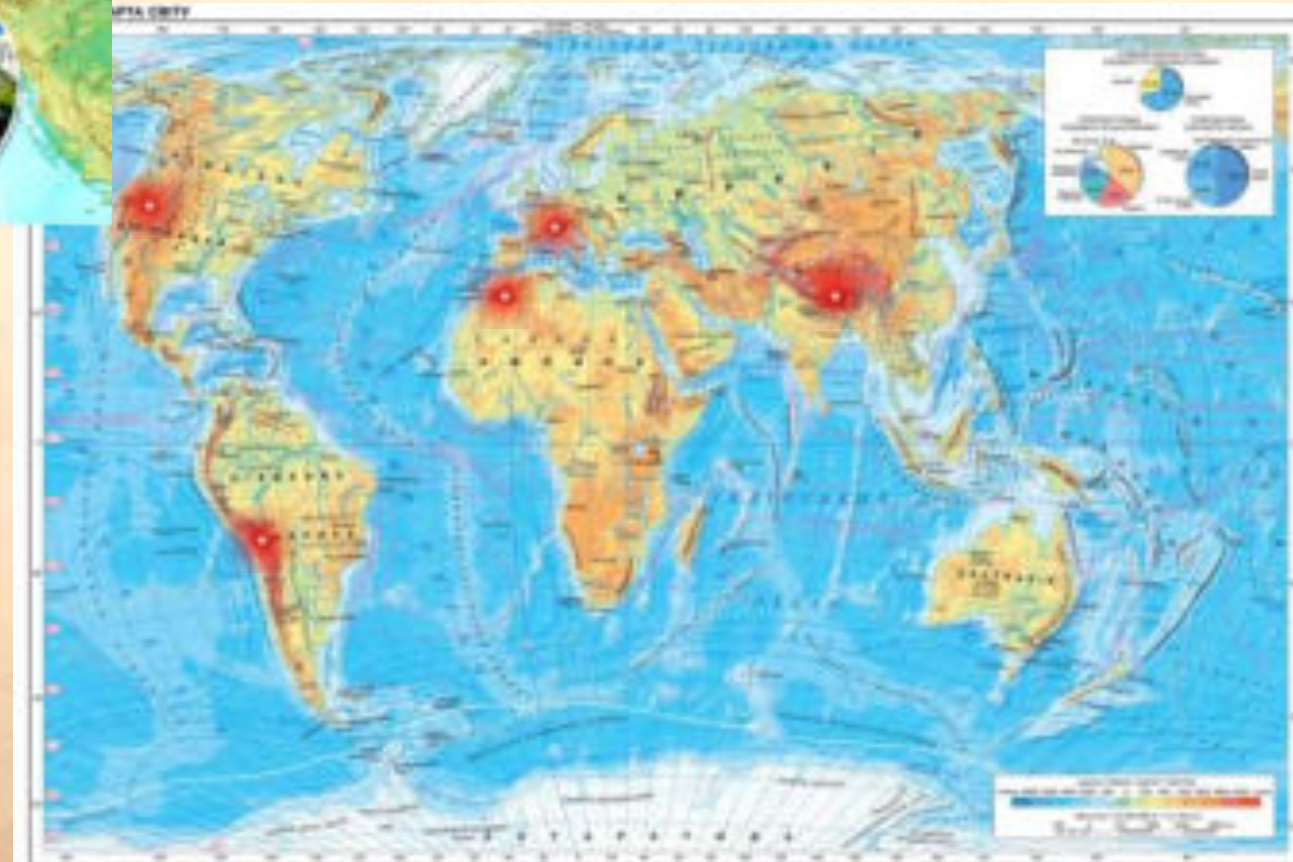
а) Гімалаї (Азія)

б) Анди (Південна Америка)

в) Альпи (Європа)

До високих гір також належать:

- Кордильєри (Північна Америка)
- Атлаські гори (Африка)

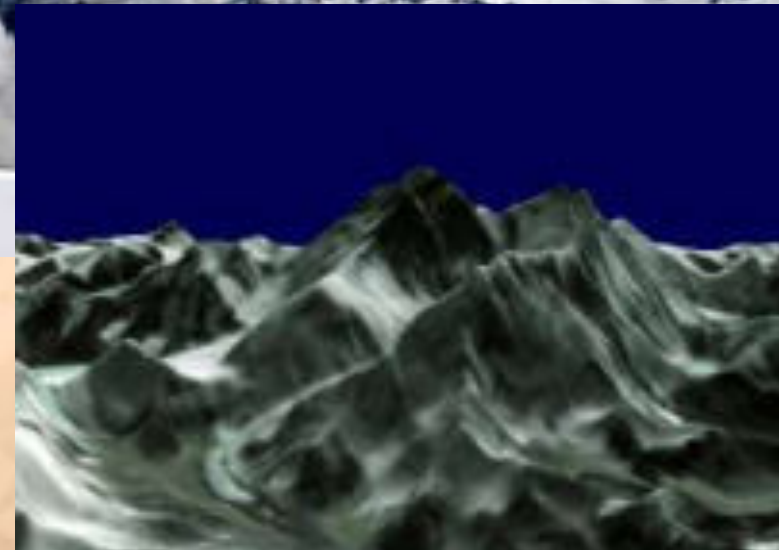

«Дах світу»

**«Дахом світу» називають найвищу гірську систему Гімалаї
11 вершин цих гір мають висоту понад 8000 м
найвища точка на суходолі – 8850 м
→ гора Джомолунгма (тибетська)
Еверест (англійська) або Сагарматха (непальська)**

**Тривимірна
анімація
Джомолунгми
та околів**

Як утворюються гори

ЯКІ БУВАЮТЬ ГОРИ

```
graph TD; A[ЯКІ БУВАЮТЬ ГОРИ] --> B[За походженням]; A --> C[За віком]; B --> D[Складчасті]; B --> E[Вулканічні]; B --> F[Складчасто-брилові]; C --> G[Молоді]; C --> H[Старі];
```

**За
походженням**

За віком

Складчасті

Вулканічні

**Складчасто-
брилові**

Молоді

Старі

ЗМІНИ ГІР

Відразу після утворення вони починають руйнуватися внаслідок вивітрювання, дії води, вітру, льодовиків

→ це відбувається безперервно

- льодовики
- гірські річки
- каменепади
- обвали
- селі
- видобуток корисних копалин
- прокладання тунелів

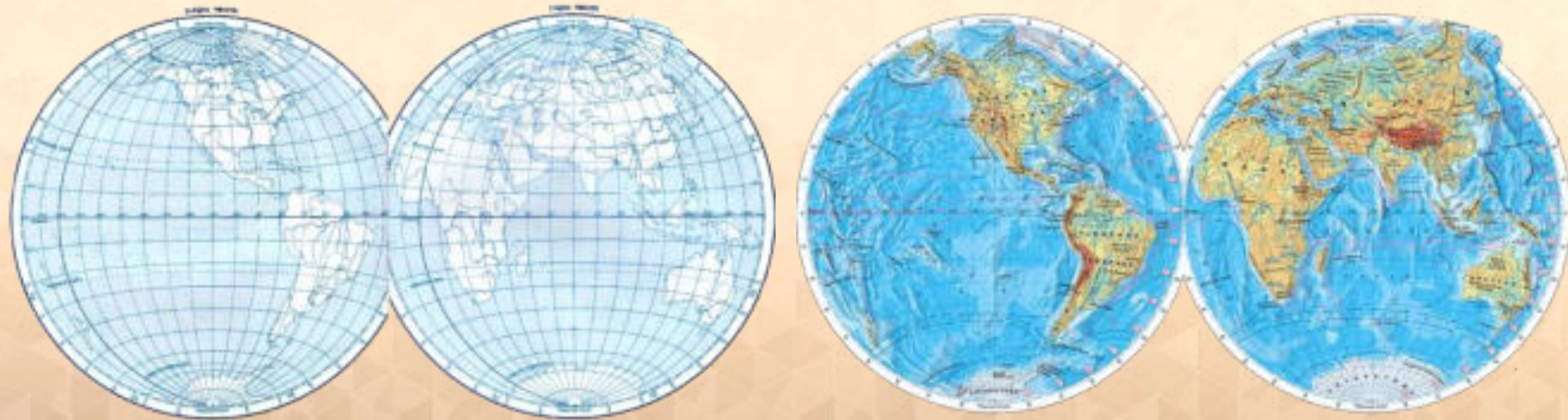

Практична робота

«Нанесення на контурну карту елементів рельєфу, сейсмічних поясів Землі»

Приладдя:

- **контурна карта**
- **фізична карта півкуль в атласі**
- **кольорові (зелений, жовтий, помаранчевий, коричневий) та простий олівці**

Практична робота

Запам'ятай!

Правила роботи з контурною картою:

1. Усі написи назв географічних об'єктів виконувати **друкованими**, по можливості **дрібними**, але **виразними** літерами **простим** олівцем (**чорною** ручкою).
2. Географічні назви **не скорочувати, не переносити**;
3. Назви **форм рельєфу** (гірських систем) та річок підписувати **уздовж їх розташування**, але **не «догори ногами»**; більшість же **інших об'єктів** (міста, країни, миси, тощо) підписувати **вздовж паралелей**;
4. Коли назву об'єкта **не можна розмістити** на карті, то слід зробити **зноску або примітку**. Тоді на карті замість назв лише цифри, а **в умовних** позначеннях цілий **перелік географічних назв**.
5. Якщо на карту наноситься якийсь об'єкт, то загальне пояснення символу або кольору цього об'єкта обов'язково виноситься **в умовні позначення**;
6. Зображення символів, їх розмір і колір **мають бути однакові** і на карті, і в умовних позначеннях;

Правила позначення на контурній карті об'єктів літосфери:

1. **Вулкани** позначаються **зірочкою**. Поряд з позначкою підписується назва. Слово "вулкан" скорочується **влк.** Наприклад: **"влк. Везувій"**.
2. **Гори** та хребти в Океані наносяться **коричневими лініями**. При цьому **площа**, зайнята горами **не зафарбовується**, а лінією лише показують напрям хребта. **Назва** гір підписується **вздовж лінії** (над чи під нею).
3. Окремі **вершини** позначаються **чорною крапкою**. Поряд з нею підписують **назву гори** (слово "гора" скорочується літерою «г») та її абсолютну висоту. Наприклад:
г. Джомолунгма, 8850.
4. **Рівнини** на контурній карті **не обводяться**. Зверху на їх контурах лише **підписується назва** даної рівнини. Слово **"рівнина"** не скорочується.

Пам'ятайте: **працювати в контурних картах фломастерами і маркерами заборонено!**

Практична робота

Завдання

Нанесіть на контурну карту географічні об'єкти

Об'єкти	Назви	Зразок нанесення об'єктів
Рівнини	Амазонська низовина, плоскогір'я Декан, Східноєвропейська рівнина, Західно-сибірська рівнина, Аравійське плоскогір'я, Бразильське плоскогір'я, Індो-Гангська і Месопотамська низовини.	
Гори	Гімалаї, Альпи, Карпати, Кримські гори, Анди, Кордильєри	
Вулкани	Етна, Везувій, Кіліманджаро, Мауна-Кеа	
Сейсмічні пояси	Альпійсько-Гімалайський, Тихоокеанський, Серединно-океанічний	

Підсумуємо

- **Рельєф— це сукупність форм земної поверхні, утворених під дією внутрішніх і зовнішніх процесів Ці форми різні за будовою, розмірами, обрисами й віком**
- **Планетарні (найбільші) форми рельєфу землі — це материки та океанічні западини. У їхніх межах основними формами рельєфу є рівнини й гори**
- **Рівнини — це великі відносно рівні ділянки земної поверхні з незначними коливаннями висот**

Гори - це високо підняті над рівнем моря великі ділянки земної поверхні, які характеризуються різким коливанням висот

Домашнє завдання

<https://pidruchnyk.com.ua/2630-geografiia-6-klas-gilberg-2023.html>

Опрацювати параграф 19 (стор. 77-81), вчити конспект.

В зошит замалювати схему (Слайд 7)

КОНТУРНА КАРТА – слайд 30,31,32

Роботу надсилаємо на HUMAN або на ел адресу: school55lm@gmail.com

